

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політології

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОПАГАНДА ТА КОНТРОПРОПАГАНДА**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма
«Політологія. Національна безпека»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні
кафедри політології
Протокол № 7 від 7 грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Пропаганда та контрпропаганда
Викладач (-і)	Ломака Іванна Іванівна
Контактний телефон викладача	+380975421630
E-mail викладача	ivanna.lomaka@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	вівторок 15.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Силабус навчальної дисципліни «Пропаганда та контрпропаганда» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія. Національна безпека».</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є сутність, різновиди та способи використання політики держави в ідеологічній сфері, дозволяє дослідити діяльність державних структур в умовах гібридного протистояння. Вивчення пропагандистської та контрпропагандистської роботи країни допомагає приймати важливі політичні, економічні та військові рішення, знаходити приховані взаємозв'язки між явищами, краще розуміти ситуацію в політичній і економічній та військовій сферах. Навчальна дисципліна проблемно пов'язана з дисципліною «Сучасні інформаційні технології» і враховує специфіку підготовки бакалаврів ОПП «Політологія. Національна безпека»</p> <p>Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти першого рівня передбачає вивчення дисципліни «Пропаганда та контрпропаганда» за денною формою навчання в обсязі 90 годин, в тому числі: 12 годин лекцій, 18 години семінарських занять і 60 години самостійної роботи. Навчальна дисципліна вивчається протягом одного семестру; результатом засвоєння матеріалу є складання здобувачами вищої освіти першого рівня заліку.</p> <p>Лекційні заняття системно охоплюють увесь курс, допомагають здобувачам освіти усвідомити його значення, обсяг і структуру, зміст окремих розділів і тем, надають змістовну, організаційну та методичну допомогу у самостійному їх вивченні, визначають найбільш складні теми та питання.</p> <p>Вивчення курсу «Пропаганда та контрпропаганда» передбачає засвоєння теоретичного матеріалу та формування практичних навичок. Важливо сформуванню у студентів систему теоретичних знань про сутність, зміст та механізм виявлення методів політичної пропаганди та організації заходів контрпропаганди; організації та впровадження інформаційних кампаній через сучасні засоби масової інформації та комунікації; займатися плануванням, підтримкою та управлінням пропагандистського супроводу політичних кампаній та зовнішньої політики України; аналізувати внутрішні та зовнішні складові процесів виявлення та протидії гібридним загрозам, їх роль та важливість в контексті захисту національної безпеки держави; виявляти ознаки та факти ворожого гібридного впливу, як загрози національній безпеці; аналізувати комплексну природу, складність, логіку і закономірності гібридних загроз; використовувати досвід держав-членів НАТО та інших провідних зарубіжних країн із захисту національної безпеки держави в умовах гібридних загроз; забезпечувати громадську стійкість та</p>	

безперервність професійної діяльності в умовах гібридних загроз.

Проведення *практичних та семінарських занять* має на меті надати здобувачам вищої освіти першого рівня навички практичного застосування набутих під час лекцій теоретичних знань про поняття, зміст, складові та суб'єкти забезпечення основних сфер національної безпеки (воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної та кібербезпеки) під час організації професійної діяльності. Критично аналізувати й оцінювати чинну державну політику країни, суспільно-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях. Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад, використовувати стратегії індивідуальної та колективної взаємодії.

Самостійна робота здобувачів освіти є невід'ємною складовою частиною навчального процесу. Основна мета самостійної роботи – засвоєння навчального матеріалу, передбаченого програмою курсу і не охопленого іншими видами занять – лекційними, семінарськими тощо. Самостійна робота здобувачів освіти сприяє розвитку критичного мислення та формування навичок цілеспрямованої самостійної роботи з літературними джерелами, нормативними документами, інформацією в цілому та вміння на їх основі аналізувати та вирішувати проблемні питання і робити власні висновки та обґрунтування як теоретичного, так і практичного характеру.

Опанувавши курс, здобувачі вищої освіти мають вміти використовувати теоретичні знання з дисципліни у практичній діяльності; використовувати понятійно-категоріальний апарат загальної теорії проведення пропаганди політичних ідеологій в країнах світу; особливості технологій агітації в авторитарних, тоталітарних та демократичних країнах; технології та інструментарій політичної пропаганди; основні категорії пропаганди та їх використання на практиці у вигляді ідеологем; специфіку основних ідеологем сучасної російської пропаганди; • генезу основних пропагандистських наративів Росії; • особливості української контрпропаганди в умовах російсько-української війни; методи пропаганди в сучасному інформаційному суспільстві.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Пропаганда та контрпропаганда» є сформувати у студентів систему теоретичних знань про сутність, закласти теоретичний фундамент для розуміння та аналізу проблем, що відносять до сфери зовнішньої політики держав, а також навчити застосовувати свої знання у виконанні практичних завдань. «Пропаганда і контрпропаганда»: на основі концептуальних засад зовнішньополітичної пропаганди як комунікативної стратегії управління інформаційними потоками, надати студентам знання процесу інституціоналізації та становлення офіційного урядового апарату зовнішньополітичної пропаганди, допомогти зрозуміти практику пропаганди політичних ідеологій в різних країнах світу.

Основними цілями вивчення дисципліни є формування розвинути та удосконалити теоретичні знання і практичні навички, ознайомити з практикою пропаганди політичних ідеологій в різних країнах світу та різних політичних режимах; розглянути особливості технологій агітації в авторитарних, тоталітарних та демократичних країнах; ознайомитись з технологіями та інструментаріями політичної пропаганди; методами пропаганди в сучасному інформаційному суспільстві.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральні компетентності:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній та безпековій сферах, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності:

ЗК1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК2. Здатність оцінювати результати професійної діяльності та забезпечувати її якість, бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК4. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, орієнтуватися в проблемах суспільно-політичного життя.

ЗК8. Здатність до навчання протягом усього життя, самостійного здобування нових фахових знань з використанням різних джерел інформації та формулювання логічних висновків.

Фахові компетентності:

СК1. Здатність використовувати категоріально-понятійний апарат сучасної політичної науки, загальної теорії національної безпеки, структуру, принципи забезпечення національної безпеки.

РН1. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

СК7. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності, зокрема, з урахуванням потреб забезпечення сфер національної безпеки держави.

СК13. Здатність побудувати ефективну систему інформаційно-аналітичного забезпечення підтримки прийняття рішень щодо запобігання, протидії та нейтралізації загроз національній безпеці.

РН1. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності

РН10. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

РН15. Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	052 Політологія	4	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Теоретичні основи прояву пропаганди. Історичні аспекти розвитку пропаганди та маніпулятивних практик.	2		5

Тема 2. Технологічні засади пропаганди. Чорна, сіра та біла пропаганда.	2		5
Тема 3. Класичні прийоми пропаганди та маніпуляцій.	2		5
Тема 4. Канали пропаганди як механізм маніпуляції масовою свідомістю.	2		5
Тема 5. Політичне маніпулювання та пропаганда.	2		5
Тема 6. Специфіка існування «пропаганди війни» у сучасному геополітичному просторі.	2		5
Тема 7. Механіка впливу пропаганди на суспільну думку.		2	5
Тема 8. Контрпропаганда як форма протидії маніпулятивним та пропагандистським проявам. Боротьба з пропагандою		2	5
Тема 9. Практичне завдання: аналіз відео пропаганди		2	5
Тема 10. Практичне завдання: аналіз пропагандистського мультфільму.		2	5
Тема 11. Практичне завдання: аналіз пропагандистської статті.		2	5
Тема 12. Практичне завдання: інтент-аналіз промов		2	5
Тема 13. Практичне завдання: аналіз пропаганди в кіно		2	
Тема 14. Практичне завдання: аналіз пропаганди в художній карикатурі.		2	
Тема 15. Захист проєктів.		2	
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Структура розподілу балів передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) відповіді на семінарських заняттях – 30 балів; 2) Виконання та захист проєктів – 10 балів; 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру – 10 балів (з них 5 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення). 4) написання залікової роботи (тестування) – 30 балів. 5) Контроль самостійної роботи - 20 <p>Загальна кількість – <i>100 балів</i>.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: <ul style="list-style-type: none"> – виявлення розуміння сутності понять і термінів – <i>3 бали</i>; – вміння структурувати основні принципи та методи дослідження – <i>4</i>

	<p><i>бали;</i> – знання теоретичних засад, завдань, методів – <i>3 бали;</i> Загальна кількість – <i>10 балів.</i></p>
Семінарські заняття	<p>На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів.</p> <p>5 балів студент отримує за вичерпну бездоганну відповідь із наведенням двох і більше прикладів на підтвердження теоретичного положення, яке розглядається.</p> <p>4 бали – за повну відповідь із наведенням двох і більше прикладів проте з однією-двома змістовими неточностями.</p> <p>3 бали – за неповну правильну відповідь, або таку, що містить ряд змістових неточностей чи невірно наведені приклади або їх відсутність.</p> <p>2 бали – за часткову, з грубими недоліками відповідь, або за її неадекватність завданню чи відсутність взагалі.</p> <p>При переведенні в бали в сумі можна набрати 30 балів. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент, який не виконав завдання, що виносилися на самостійну роботу, в установлений термін та отримав менше 30% за поточний контроль направляється на талон №2. До того часу, він має виконати/доопрацювати завдання та подати їх на перевірку викладачу.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю - залік; Форма здачі - письмова; Підсумковий тест складається з 30 завдань, виконання яких демонструє рівень теоретичних знань та сформованості у студентів практичних навичок і вмінь. Правильний варіант відповіді оцінюється в 1 бал.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: студент зобов'язаний добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, які виносяться на практичні заняття та самостійну роботу. вчасно виконати письмове завдання (підготовка реферату; виконати підсумковий тест у зазначений день. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і

допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв, планшета чи іншого мобільного пристрою під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до не зарахування результатів чи не складання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Відвідування занять. При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача кожного вівторка о 15.00.

Навчання за індивідуальним графіком: студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань. системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Неформальна освіта: порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів на платформах самоосвіти Prometheus, Ed Era, Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Повторне вивчення дисципліни: студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>

8. Рекомендована література

Базова:

1. Thomson O - Historia propagandy. – Warszawa, 1999. – 495 s.
2. Давидюк. М. Як працює путінська пропаганда. – К., 2016. – 200 с.
3. Почепцов Г. Токсичний інфопростір. Як зберегти ясність мислення і свободу дії. – Х., 2022. – 384 с.
4. Бернейс Е. Пропаганда. – К., 2020. – 128 с.
5. Діпфейк та дезінформація : практ. посіб. / Агнешка М. Вальорска ; пер. з нім. В.Олійника. К. : Академія української преси ; Центр Вільної Преси, 2020. 36 с.

Додаткова:

1. Лильо Т. Идеологеми сучасної антитерористичної пропаганди // Пам'ять століть. – 2004. – Ч.5-6.

- С. 197-205.
2. Krzysztof Kłopotowski. „New York Times” naprawia świat // Rzeczpospolita. – 2002. – 9 listopada.
 3. Dawid Warszawski. Czy „New York Times” naprawia świat? // Rzeczpospolita. – 2002. – 23 listopada.
 4. Krzysztof Kłopotowski. Misja, nie spisek? // Rzeczpospolita. – 2002. – 7 grudnia.
 5. Olędzki J. Komunikowanie w świecie. Narzędzia, teorie, unormowania. – Warszawa, 1998. – 291 s.
 6. Чернишов Д. Як люди думають. – К., 2019. – 272 с.
 7. Лильо Т. Идеологеми сучасної журналістики: теорія і практика (чи можливе світотворення поза світоглядним контекстом?) // Вісник Львівського університету. – Серія журналістики. 2006. Вип. 28. С. 111-117.
 6. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. – К: Ліра- К, 2020. – 254 с.
 7. Ревізія історії. Російська історична пропаганда та Україна. Київ : К.І.С., 2019. 99 с
 8. Вітюк Н. Особливості дискурсу політичної пропаганди в умовах інформаційно-психологічної війни. Збірник наукових праць: психологія. № 24 (2019). DOI: <https://doi.org/10.15330/psp.24.29-38>
 9. Пропаганда та маніпуляції у міжнародному просторі: дистанційний курс. Портал дистанційного навчання ДБТУ. URL: <http://moodle.btu.kharkiv.ua/>
 10. Леус В. Демонізація ворога, війна – це мир та інші принципи. Розібрали, як працює російська пропаганда. 2022. URL: <https://mc.today/najbilshij-vorog-propagandi-intelektuali-os-osnovni-printsipi-zayakimi-pratsyuyut-propagandisti>

Інтернет-джерела:

1. Пропаганда: історія питання <https://uchoose.info/propaganda-istoriya-pytannya/>
2. Теорія пропаганди Леонарда Дуба <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:rKZVoZ1SCkMJ:politics.chdu.edu.ua/article/view/107070/102039&cd=5&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>
3. Бехтерев Б. Російська пропаганда: теорія останнього ворога <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/19433/2017-08-09-rossyyskaya-propaganda-teoryya-poslednego-vraga/>
4. Концепція пропаганди Жака Елюля <https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/kontserptsiya-propagandi.pdf>
5. Бучин О. Идеологеми та міфологеми http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/21_2018/4.pdf
6. Детектор медіа. URL: <https://detector.media/>
7. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/>
8. Медіаграмотність. URL: <https://ms.detector.media/>
11. Медіакритика. URL: www.mediakrytyka.info
12. Навчальний курс МедіаДрайвер. URL: <http://mediadriver.online/>

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://d-learn.pnu.edu.ua/>

Викладач _____ Іванна ЛОМАКА